

Bánáti János belsőépítész és Szentpéteri Tibor forma-tervező kiállítása a Debreceni Művelődési Központban

(2010. március 1-16.)

Fekete György, professor emeritus, belsőépítész, akadémikus

Valódi premiernek tekinthető ez a kiállítás ebben a nagyszerű, igazi történelmi levegőt idéző épületben, mert belsőépítész és dizájnér még nem volt együtt vendége Debrecen művészetszerető polgárainak. A dolog mégsem véletlen, Bánáti ugyanis itt született, itt járta ki iskoláit s készült fel a budapesti Iparművészeti Főiskola éveire rajztudásból és műszaki alapismeretekből a technikumban. Szentpéteri villamosai pedig évtizedek óta fuvarozzák a civis város sietős polgárait a szépségesen megújult utcák kanyargó vonalain. Mindketten egy kicsit hát hazajöttek.

A kiállítás látogatói – különösen az utóbbi években – számtalan pazar bemutónak lehettek tanúi, de az iparművészeti bemutatók terén nincs elkényeztetve a város. Pedig, ha jól meggondoljuk, éppen az iparművészetnek, tervezőművészeteknek a hatósugara a legnagyobb minden művészetek között. Ugyanis bútorok, szőnyegek, függönyök, edények és dísz tárgyak, járművek, műszerek, gépek, híradástechnikai eszközök sokasága között éljük mindennapjainkat. Talán éppen ez a természetesség az, ami az arisztokratikus hazai művészetelméletet torzítja. Az anyagot szemlélők tekintetéből és a dialógusokból szerencsére meglepetés, várakozás, elismerés sugárzik, valamiféle elégtétel az előbb

mondottakra. Ok is van rá. A két tervezőművész még éppen az a korosztály, amelyik már mindent tud, de még mindenre képes.

Bánáti tablói, tervei, fotói, vázlatai, műleírásai, a bemutatott folyóiratközlések és cikkek felrajzolják szakmai életútját a legendás Opteam csoport születésétől a Fővárosi Faipari és Kiállítás Kivitelező Vállalaton és a nagyhírű BUBIV-on át az Iparművészeti Főiskola építész tanszékéig, s előtte a Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola szakosztály-vezetőségéig. A keze alól kikerülő tervek nagy sorozatos bútorgyártás alanyai voltak, a magyar lakáskultúra meghatározó egységei. Sikerük díjakban is realizálódott. Hamarosan egyetemi docens lett és Ferenczy Noémi-díjat kapott. Mindeközben Ténia néven önálló tervezőstúdiót alapított, ez a mai napig működik. Elismert belsőépítészként került a Nyugat-Magyarországi Egyetem Faipari Mérnöki Kara Alkalmazott Művészeti Intézete tanári székébe, s közben habilitált, DLA fokozatot szerzett. Tanít a Junior lakberendező magániskolában, ennek számára egyedülálló értékű tankönyvet írt, rajzolt és szerkesztett. Vitalitására jellemző, hogy nyugdíjkorhatárának elérésekor egy új oktatási intézmény, a Harsányi János Főiskola Művészeti Intézetének környezetkultúra szakosztálya élére került, s fiatalos ambícióval oktat a mai napig Budapesten. Mellette gazdálkodik, házat renovál, állatokat nevel, szőlőt művel és láthatóan hisz a pozitív autarkiában.

Szentpéteri Tibor kiállított anyaga látható meglepetést keltett. A magyar átlaglátogató polgárok közül ugyanis kevesen ismerik az ipari cikkek, tárgyak tervezésében jelenlévő műszaki és művészeti tudás szimbiózisának titkait, a gyárak számára készült tervezés fázisait, buktatóit, specialitásait. Szinte senki sem járatos az esztétika, az ergonómia, a pszichológia olyan meggondolásainak világában, ami a művészet szerepvállalását indokolja a műszaki tervezésben. A bemutatott anyag feldolgozásának változatossága, grafikai színvonala végezte el ezúttal azt az ismeretközlést, amihez a szavak egyedül

1. kép Szentpéteri Tibor köszöntője

2-3. kép A megnyitó pillanatai

nem elégségesek. A bemutatott műszerek, daruk, hajók, vonatkocsik és mozdonyok sok esetben ismerős volta is jó szolgálatot tett ebben a barátkozási folyamatban. A szöveges anyagokból az is kitűnt, hogy Szentpéteri a legendás Ganz-Mávagban, a Chrysler-Daimler-Bombardier Kft-ben olyan tervek kimunkálásában vett részt, melynek eredményeként villamosok, motorvonatok, intercityk járatai hálózák be az országot, s némelyikük Egyiptomba, Argentínába, Tuniszbá és Jugoszláviába is eljutott. Több évtizedet töltött el az Iparművészeti Egyetem Formatervező Tanszékén és tanított a budapesti Műszaki Egyetemen is. Egyik alapítója a Zsenyei Nemzetközi Formatervező Műhelynek, tanácsadója a Design Centernek, rendszeres résztvevője a Formatervezők Társaságai Nemzetközi Szövetsége (ICSID) rendszeres külföldi tanácskozásainak. Tulajdonosa a Ferenczy Noémi-díjnak és a formatervezők Dózsa Farkas András-díjának. Foglalkozik utcabútorok, arculati és színtervek, grafikák készítésével is. Egyetemi tanár, s mint ilyen, a Nyugat-Magyarországi Egyetem Faipari Mérnöki Kara Alkalmazott Művészeti Intézetében tanít, annak formatervező tanszékét vezeti.

Az elmondottak azt is jelentik, hogy Debrecenben ezúttal két országosan ismert alkotóterület határai is felvázolódtak, megnyerően és magas szinten, ami a magyar iparművészet magas színvonalát is reprezentálta, s talán mintákat is szolgáltatni képes a város fiataljai közül azoknak, akik a debreceni művészetoktatás megkezdésének és lombosodásának idején a bemutatott anyagból is biztatást kap-

hattak választásuk komolyan vételéhez. Bizonyos vagyok abban is, hogy a bemutatást vállaló kulturális intézmény kiállítótermében ezután több olyan kiállítás is látható lesz, ami a környezetkultúra, a munkakultúra legjobb teljesítményeiről ad számot, s abban is, hogy az egyedi és a sorozatgyártást megelőző tervezés művészeti aspektusai is közelebb kerülnek egymáshoz és a sokkal jobban ismert és elismert képzőművészet világához is, bontva az igazságtalan hierarchia értelmetlen falait.

Nem hagyhatom szó nélkül azt a vágyamat sem, hogy a különféle kulturális és művészeti ágak teljesítményeit együtt is szükséges volna néha megjeleníteni, kapcsolatukat megtárgyalni, szellemi tartalmukat értékelni és egymásra hatásuk felmutatását megtanulni. Egy nagy múltú egyetemi városban ennek otthona volna és bizonyos vagyok benne, hogy potenciálisan van is. Ebből derülne ki igazán, hogy a magyar iparművészet és tervezőművészet nem csak nagyszerű eredmények létrehozására képes, hanem szinte kifogyhatatlan tartalékai is vannak. Ennek egyik legfontosabb záloga az a tény, hogy nagyon sok alkotó a tanítás minden fokozatán tanításra, ismeretátadásra is vállalkozik, amit a mai kiállításon résztvevő két kitűnő művész életpéldája is tanúsít.

(A szöveg az elhangzott megnyitó rövidített, szerkesztett változata)